

Emberek a gátakon

Május 17, vasárnap. A más-kor turistakaravánhoz szokott beregsurányi műúton most teljes gézzal robnak a katonai teherautók, a nehadsereg hidász-utász alakulatainak kocsjai Szatmár, Bereg térsége felé. Mátészalka és Vásárosnamény körzetében teherautók, dömperek és bulldózerek százai, oldalukon a felírás; Nyíregyháza, Debrecen, Szolnok, Miskolc, Szeged, Budapest. Áramlik a segítség az árvíz sújtotta, vagy veszélyeztetett területeknek. Mennek az élelmiszerekkel megrakott kocsik, viszik az élelmiszereket a tízezreknek, akik ideiglenes szálláshelyekre kerültek. A levegőben helikopterek cirkálnak. A veszélyeztetett körzetekből mentik, ami gyorsan menthető. Elszállítják az embert, szekeret, vizet a takarmányt, és mentik az állatokat.

A gátakon az emberek és a vagyon mentésén immár 15 ezren dolgoznak csak a Felső-Tisza és a Szamos, Kraszna vidékén. Hadd írjam le, hogy ezek az ezek hősi munkát végeznek, derekasan helytállnak, emberfeletti módon küzdenek embertársaikért. Dolgoznak éjjel-nappal a katonák, a rendőrök, a munkásörök, a karhatalom katonái, a segítségünkre siető szovjet katonák és az egészségügyiek, a civilek. Mindenki, aki tudja a helyét, ismeri a kötelességét és aki látja, hogy másként nem is lehet tennie. Hadd soroljuk ide a gépkocsivezetőket, a "szek-traktorosait és azokat, akik éjjel-nappal ott vannak a telefonnál a tanácsokon, a pártbizottságokon, hogy azonnal intézkedhessenek.

Közülük mutatunk be néhányat — a mentés első vonalából.

Vasárnap reggel befejezték Szamoszeg kiürítését. Kiss Miklós, aki Nyíregyháza építőipari munkás, az utolsó között hagyta el a községet. A fiatal ember kezét a tanácsvezető kötözte be egy alkalmi elsősegélynyújtó. Csütörtök reggeltől nem aludt. Csengerben, Tünyogmatolcon és Szamoskényen — most már negyedik napja építette a gátat, pakolta a kenyeret, mindenütt ott volt, ahol kellett. Arra a kérdésre, hogy mi lesz most, hova megy most, hogy a községet kiürítették, azt válaszolta: „Megyünk másfelé.” A gátépítés közben lefordult a bőr a tenyeréről, de dolgozott tovább és csak vasárnap kerülhetett rá a sor, hogy bekötözhessen. Álmos nagyon. De azt mondja, majd alszik, ha vége lesz mindennek.

Szamoszeg szélén egy karhatalmi század intézkedik. Gumicsizmát osztanak, anyagot, gerendát hordanak. A vasárnapi ebédjük konzerv, szalámi és tea. Főtt ételt már három napja nem ettek. Az éjszaka az utcán találja őket. A terepük Kocsord, Győrtelek, Ökörítő, Fülöpösaróc, Géberjén. Az egység parancsnoka Lengyel Zoltán százados Budapestről érkezett. Intézkedik: a híd

A kisari hídnál a nyíregyházi járás munkásörök mentenek. Faradtak, borsotásak és sárosak. A nyírbogdányiak — elsősorban az üzemből — 25-en jöttek. Csütörtök este tízkor volt a riadó, aztán Mátészalka, Fehérgyarmat, kemény munka a vasúti töltésnél és rendfenn-tartó szolgálat. Szombaton reggel Olcsvaapáti és Ilk, s most a kisari híd. Olcsvaapátinál erőszakos kiürítést kellett alkalmazni. Könyörögték néhány idősebb embernek: értsék meg, egy fél óra múlva átszakad a gát! „Aki erre sem ment, megfogtuk és vittük.” Deréki, majd nyakig érő vízben. Laczi Mihály munkásör, a gávi tsz tagja most a szovjet és magyar kétélteket várja Fehérgyarmatról. Lepakolják az embereket és felszerelik az ott várakozó gépkocsikra, buszokra.

— A család tudja hol van? A válasz: „Csak annyit tud, hogy az árvíznél. De hisz a többi már teljesen mindegy.”

A kisari hídfőnél olyan a forgalom, mint egy nagy kikötőben. Az egyik oldalra jönnek a gépkocsik, autóbuszok. Várják, hogy a kétélteket idehozzák Fehérgyarmatról az áttelepítettek. Innen viszik aztán a kenyeret, az élelmiszert, sőt az ivóvizet is. Hogy elszállítsák Fehérgyarmatra a még ott lévő mintegy ezer embernek. Fehérgyarmatról a kétélteket 5 percnél hamarabb érkeznek szin-

betetőzött, most már mindenkét kényszeríteni kell, hagyja el a községet. Öt napja ezt csinálják. A parancsnok kérde, van-e facsónak és evező? Megtudja, hogy van. Intézkedik, hogy ők utolsóként azzal hagyják el a községet. Nagyon szép munkát végeznek — említem — de azzal válaszol, hogy itt mindenki rendesen melőzik, itt nem lehet nem dolgozni. Azzal búcsúzik: viszontlátásra jobb körülmények között.

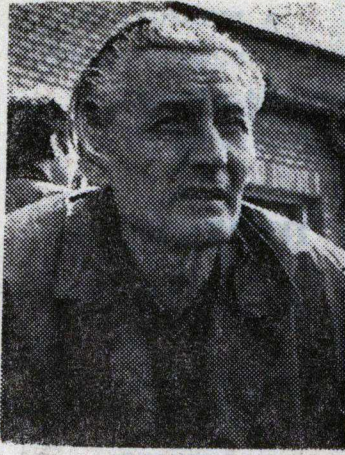
te menetrendszerűen, s rakják ki az emberek százait. Cseszlai Sándor rendőr főlörszörmester itt irányítja a forgalmat négy napja. Intézkedik, mert nagyon nagy lenne különben a káosz. Hozzák a lisztet, a bútor, a televíziót gyalog és csónakokon és várják a megmentett értékeket a teherautók. Cseszlai Sándor négy napja nem aludt, mindig itt állt a hídnál.

A kétélte megérkezett, négy katonája leereszti a hátulját és segíti a gyereket, az öreget, a beteget. Vezetője húszéves fiatalember: Gáspár István szakaszvezető. Egy Budapest környéki alakulat katonája, Baracsra való, Dunaújváros mellé.

— Mikor aludt utoljára?
— Kedden éjszaka. Szerdán éjjel szolgálatba voltam, mire lefeküdtem volna, jött a parancs, hogy nagy baj van Szatmárban, segítségünk. Fél napig jöttünk és azóta itt vagyunk éjjel-nappal.

Hogy hány embert hoztak át, maga sem tudja. A műszak 24 óra. Háromóránként fordult Kisar és Fehérgyarmat között. Az út mint a tenger. Két méter magas a víz. Eddig Fehérgyarmatra hordták össze a környező falvak népét és aztán Fehérgyarmatot mentették Tivadar felé. Annyit pihenhetnek csak, amíg kétlen váltják egymást a kormánynál. Ha tudnak, szunditanak.

Fehérgyarmaton a kórház hatalmas épülete állja a víz ostromát. Dr. Romhányi Tibor igazgató főorvos csüggően ül a kórház kölépcsőjén. Két napig védtek a villanyt, a gépházat, a vízművet, a raktárakat. A katonákkal együtt emberfeletti munkát végeztek, de a kórházépület falainál áll a víz. Az orvosok a betegek után már elhagyták a kórházat. Két fiatal orvos maradt ott és az igazgató. „Az emberek még nem mentek el a községből és azokat nem lehet orvos nélkül hagyni.”

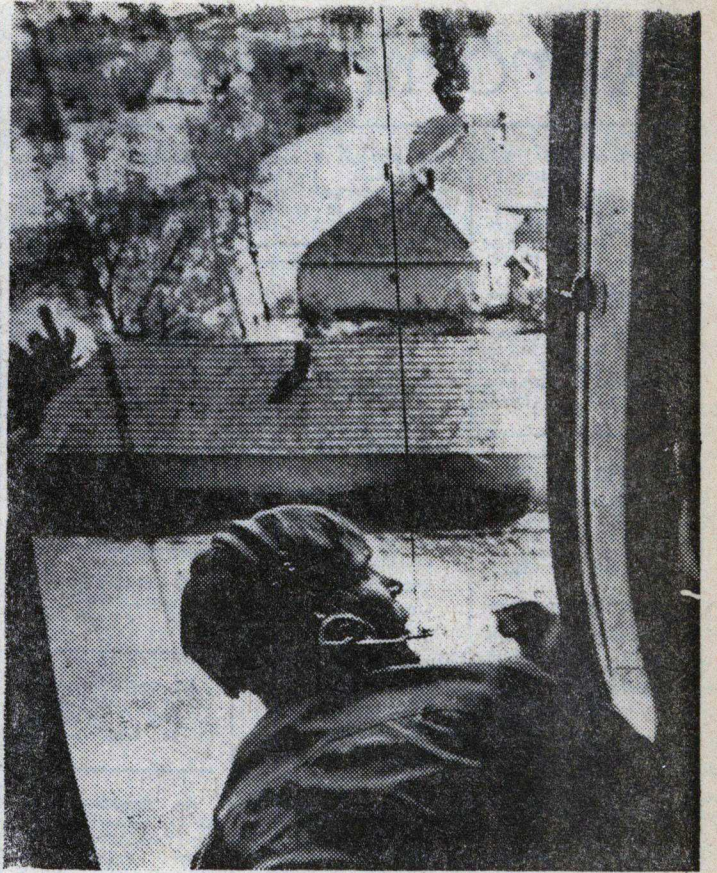
E pillanatban is két szülőnöt jelentettek. Szülész nincs. A sebészek, a gégeszek vezették le a szülést. Nincs villany és nincs víz. Három éjjel, három nap nem aludt a főorvos és nagyon fája a háta. Mutatja a gyönyörű parkot, amely vízben áll. Mondja, hogy befogadnak mindenkit, aki jelentkezik. Gyógyszer van, rádiós mentőkoocsival járják a környéket és orvos járja rohamcsónakkal a veszélyeztetett falvakat.

— S ha nagy baj van?
— Akkor itt kell hagynunk ezt a gyönyörű kórházat. De csak utolsóknak megyek. Mint a kapitány a süllyedő hajóról.

A gépkocsivezetők hatalmas munkát vállaltak. Kötelet lehetne írni hősiességükről, de ez itt egyáltalán nem tűnik nagy dolognak. Náluk e pillanatban minden természetes. A félig már vízzel telt fehérgyarmati főútcán mutatkozik be egy dömperes, Kerekes Barna, a Miskolci 3-as AKÖV gépkocsivezetője. Gyorsan fordul, mert kell a nyúlgháthoz a föld.

— Pénteken embereket hordtunk Csegöldről, szombaton hónaljig érő vízben vittük biztonságos helyre a vásártérről a szarvasmarhát,

Képünk az egyik helikopter fedélzetén készült, s ritka pillanatot örökített meg. Molnár János a helikopter aijájában csörlő segítségével húzza fel a vízben rekedt embereket Csegöld fölött. Elek Emil felvétele

majd Penyigére mentünk újra emberekért.

— Hogy tud szállítani embert a dömper?

Azt mondja, ebben a kicsinek látszó puttonyban 30 ember is elfér. — Hol alszik? „A gépkocsiban.” — Hol étkezik? „Délben a honvédség ad ételt. Van még egy kis pénzem, azért kapok az egyetlen nyitva lévő boltban konzervet.” — Hogy megy ki, ha Fehérgyarmatot kiürítik? „Ha csak egyméteres a víz, kimegyek a dömperrel — mondja. De sajnos, magasabb. „Akkor helikopterrel, vagy kétéltevel.”

Azt mondják, hogy a szovjet katonák egyáltalán nem ismernek fáradtságot. Nem várnak felsőbb parancsra, mindenfele mennek, ahol szükség van rájuk. A hatalmas kétélte csak néhány percre áll le. Parancsnoka, Vladimir Petrovics Bucsók őrmester készséggel válaszol. Kispalánál kezdtek a mentést, aztán pénteken embereket mentettek Botpaládon, majd sertéseket és lovakat. Három napja érkeztek. Négyen. Este jöttek,

azonnal egész éjjel mentettek.

— Hány embert?

— Aki jött, mindenkit. Két öregről beszél, akik nem akarták otthagyni házukat a derékig érő vízben. Sokáig kérlette őket a négy szovjet katona. Nyújtották nekik a karjukat, s aztán mégis feljöttek.

— Nekünk is nagyon fája — mondja Vladimir Petrovics —, mert mi is tudjuk, mit jelent ilyen körülmények közé kerülni. De az ember a legfontosabb és állnak itt még majd külön házak is — meglátják.

Sok ember, sok egyszerű hőstett, amelyeket nem lehet hűen visszaadni. En hősnek tartom Sólom Bálintné 25 éves nyugomatolcsi fiatalasszonyt is. Éjszaka, amikor pusztult Győrtelek matolesi utcája és mentek az idegen emberek, a munkásörök, a dömperes, ő önszántából állt oda az útkereszteződéshez irányítani a forgalmat, a munkát. Már harmadik éjszaka fent volt akkor. Mikor megkérdezték, miért állt ide, azt válaszolta, az ő családja és rokonsága házai már elpusztultak, legálább védheti a másokét.

Nagyon nagy dolognak tartom azt is, amit a mátészalkai pártbizottságon hallottam: Bakos Lenke Rákóczi utcai lakos kis lakásába 30 fehérgyarmati árvízkarosultat fogadott be.

És mennyi mindenről lehetne még szólni! A mentés, a segítség, az emberbaráti kötelesség és embertársi szeretet ezer és ezer szép példáiáról.

Pedig mindössze egy nap telt el, Május 17-e, vasárnap.

Kopka János

Kétéltevel Fehérgyarmat—Kisar között

Hammel József felvétele